

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендерна соціолінгвістика

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень магістр
освітня програма Гендерні студії (програма з можливістю подвійного дипломування з Лундським університетом, Швеція)
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю іспит	

Розробниця: Людмила МАЛЕС д.соц.н., доцентка, професорка кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

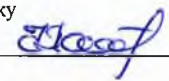
Зав. кафедри теорії та історії соціології

Володимир СУДАКОВ

Протокол № 17 від 30 серпня 2024 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від «31» серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

Викладачка: Людмила МАЛЕС

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

1. Мета дисципліни – опанувати теоретичні підходи та прикладні стратегії до соціологічного дослідження гендерованості мови, гендерного аналізу функціонування мови у сучасному суспільстві, мовних політик.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* теоретичні основи соціології, гендерної та феміністської теорії, соціокультурний аналіз, семіотичний аналіз, термінологію, концептуальну базу та основи сучасної та постмодерної соціологічної теорії та досліджень.

2. *вміти* читати професійні соціологічні публікації, працювати з соціологічними даними та формулювати власні ідеї українською науковою мовою

3. *мати навички* пошуку та вибору відповідної інформації, використання методологій та концептуальних підстав соціологічного, соціокультурного і гендерного аналізу; дискутувати, представити і обговорювати власну позицію обраної проблематики.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна представляє актуальні проблеми теоретичного та практичного соціолінгвістичного дослідження гендеру. Подає основні питання та теми, які критично піднімаються і розробляються в рамках гендерного, соціолінгвістичного, соціокультурного аналізу, постколоніальних та феміністських теорій та методів. Розпочинається з переосмислення гендерного порядку трансльованого за допомогою мовних стратегій: відтворення патріархату через мову; андроцентризм української та інших мов; сексизм як явище мови; види дискримінаційного письма та принципи недискримінаційної мови (особливо гендерно-нейтральна, не гендерна або інклюзивна мова).

4. Завдання дисципліни спрямовані на формування компетентностей:

- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01)
- ✓ Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами (ЗК07)
- ✓ Толерантне ставлення до різноманітності, інакшості (ЗК11)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні теоретичні засади та поняття гендерної соціолінгвістики	Лекція, самостійна робота	контрольна робота, іспит	15
1.2	Знати основні напрацювання та результати гендерних соціолінгвістичних досліджень	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	дискусії на практичних заняттях, контрольна робота	15
2.1	Застосовувати теоретичні знання у практиці дослідження гендерованого мовлення, сексизму	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	дискусії на практичних заняттях, іспит	25
2.2	Вміти працювати з соціальною інформацією, даними соціологічних досліджень, даними щодо мовних практик	Лекція, Практичні заняття, самостійна робота	дискусії на практичних заняттях, контрольна робота, іспит	20
2.3	Використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології, вміти застосовувати методи аналізу текстів та мовлення	Самостійна робота, презентація	презентація практичних завдань	5
3.1	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Лекція, практичні заняття, презентація	дискусія на практичних заняттях, презентація практичних завдань	10
4.1	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота, презентація	презентація практичних завдань	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)							
Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології (ПР01)			+	+	+		+
Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах (ПР05)				+	+		+
Застосовувати соціологічний підхід до аналізу гендерної проблематики (ПР13)	+	+	+			+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. Групова та індивідуальна робота на практичних заняттях: РН1.2, РН2.1, РН2.2 РН 3.1 – 20 балів (12 мінімально балів).
2. Презентація практичних завдань РН2.3, РН3.1, РН4.1 20 балів (12 мінімально балів)
3. виконання КР: РН1.1, РН1.2, РН2.2 – 20 балів (12 мінімальних балів)

- **підсумкове оцінювання:** *письмовий іспит (білет містить два питання)* РН1.1, РН2.1, РН2.2 – **40 балів** (20 максимальних балів або 12 мінімальних балів за кожне питання білету). *Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.*

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** для студенток та студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів за *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів* для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольної роботи.

7.2 Організація оцінювання:

1. Групова та індивідуальна робота на практичних заняттях РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН3.1 – теми 1-7
2. Презентація практичних завдань РН2.3, РН3.1, РН4.1 - теми 5,6,7
3. Кр, РН 1.1, РН 1.2 РН 2.2 – теми 1-7

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Проблематика, теоретичні та методологічні особливості гендерної соціолінгвістики				
1	Гендерна соціолінгвістика: виникнення та витоки	4	4	10
2	Гендерні дослідження в прикладній лінгвістиці та соціології	4	2	10
3.	Андроцентричність мови в дискусіях постмодерністських та феміністських авторок/ів	-	2	12
2. Гендерна асиметрія мови				
4.	Роль мови у конструювання гендерної ідентичності	4	4	10
5.	Стереотипи мовної поведінки різних гендерних груп	4	4	10
6.	Гендерованість мови, мовний сексизм	4	4	10
7	Недискримінаційна мова: фемінітиви та стратегії нейтралізації	4	2	10
	Контрольна робота		2	30
	ВСЬОГО	24	24	102

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – 24 год.

Практичні заняття - 24 год.

Самостійна робота - 102 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні

1. Sunderland, Jane Language and Gender. London an NY: Routledge. 2003, P. 94-221.
2. Tannen, Deborah. You just don't understand: women and men in conversation (in russian trans). *Гендер и язык*. – М. : Языки славянской культуры, 2005. – С.244-473
3. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник Донецьк: ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2007. Лек.1
4. Ставицька Л.О. Гендер: мова, свідомість, комунікація. – К., 2015. – С.46-58.
5. Синчак О. За рівність мовну і позамовну! // Журнал соціальної критики. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/za-rivnist-movnu-i-pozamovnu/> (дата звернення 26.07.2022)

Додаткові

1. Eckert P., McConnell-Gient S. *Language and Gender*. Cambridge University Press, United Kingdom, 2003. – P.129-332.
2. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової – Київ: Критика, 2017. – С. 117-134.
3. Левченко К. Гендерне тяжіння. – Харків : Фоліо, 2019. – С. 15-22 (Фемінітиви. Згадування імен і прізвищ).
4. Малес Л. Чи буває сексизм щодо чоловіків? / Л.Малес [Електронний ресурс] // Повага Режим доступу: <https://povaha.org.ua/chy-buvaje-seksyzm-schodo-cholovikiv/> (дата звернення 26.07.2022)
5. Фоменко О. Гендер і мова // Основи теорії гендеру. Підручник /Н. Чухим, М. Скорик, Л.Смоляр. - К. : К.І.С., 2004. – С. 456-475.